

Vesivastuu vesienhoidossa

Johtava asiantuntija Anna Väisänen
AFRY Finland

Vesivastuullisuuden ratkaisut yrityksissä
FIBS ry:n webinaari 27.9.

Sisältö

- Vesivastuullisuuden perusta ja toimintamalli vesivastuullisuuden edistämiseksi
- Vesienhoito ja vesipolitiikan puitedirektiivi (VPD) osana vesivastuullisuutta
- Yrityksen mahdollisuudet vesistöjen tilan parantamiseksi
- Yhtymäkohdat muihin säädöksiin

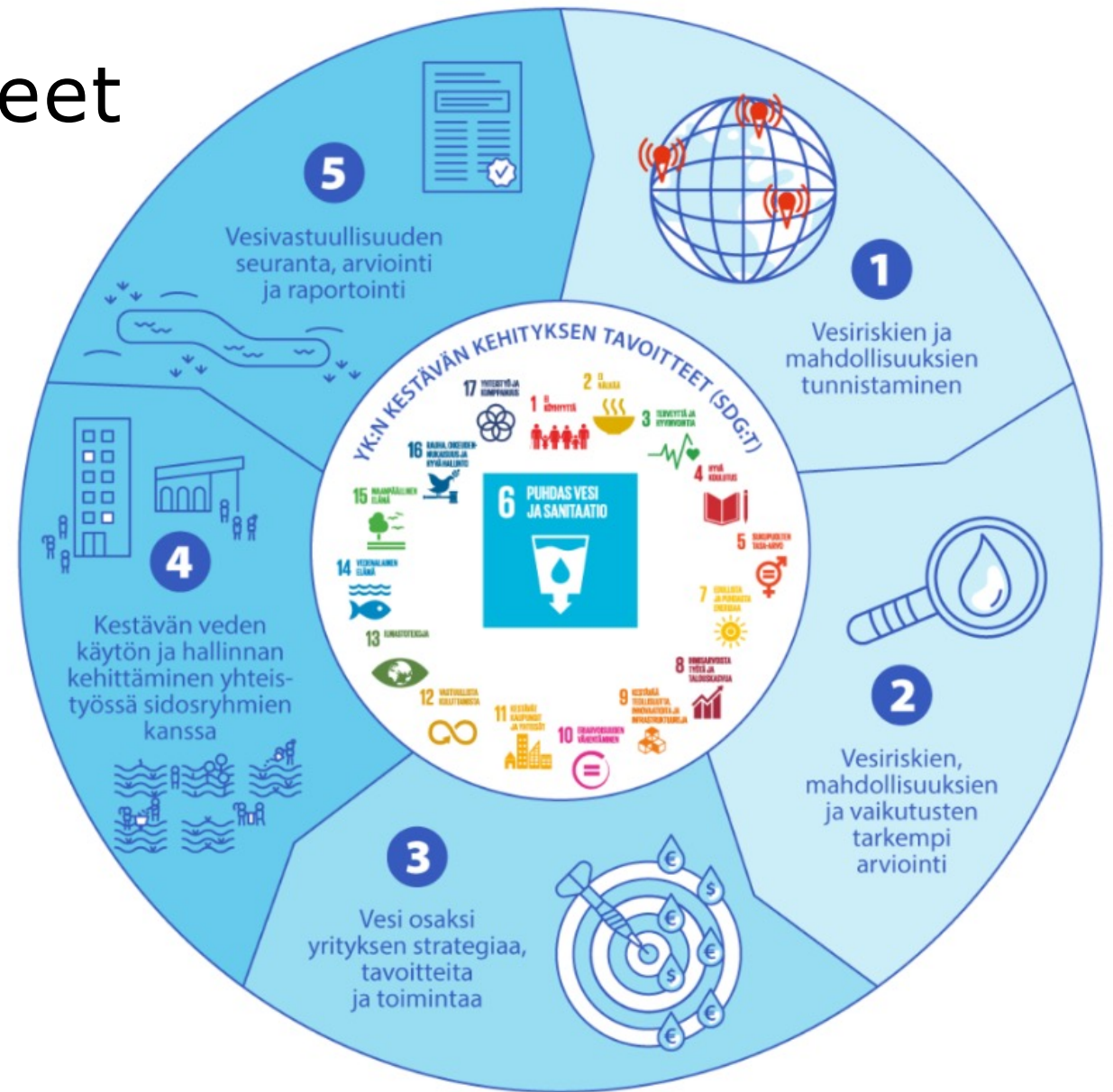

Vesivastuullisuuden perusta

- Vesivastuullisuuden perustana on, että yritykset toimivat lainsäädännön ja lupaehtojen mukaisesti, koskien sekä yritysten omaa toimintaa että niiden arvoketjuja
- Vesivastuutoimenpiteet on tarkoitettu lainsäädännön toimeenpanon tueksi ja vastuullisuuden kehittämiseksi perusvaatimuksia pidemmälle

Vesivastuullisuuden askeleet

- Vesienhoidon toimijoiden parissa on tunnistettu tarve uusille keinoille vaikuttaa mm. vesien laadulliseen tilaan -> vesivastuusitoumukset
- Kehittämisen tulisi perustua aina huolellisille arvioinneille merkittävimmistä vaikutuksista ja vaadittavista toimenpiteistä

<https://www.vesi.fi/teemasivu/vesivastuullisuus/>

Vesienhoidon oikeudellinen perusta

- Vesipuidedirektiivi on EU:n tärkein vesivarojen hallintaa ja käyttöä kokonaisvaltaisesti ohjaava säädös
- Laki vesien- ja merenhoidosta (VJML 1299/2004)
- Toimintojen vesistövaikutuksia hallitaan myös vesilain (VL 587/2011) sekä ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) mukaisten velvollisuuksien ja lupamenettelyjen mukaisesti
- Jos hankkeella on merkittäviä ympäristövaikutuksia, tulee ne arvioida ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaisesti

Vesipuitedirektiivi ja vesienhoito

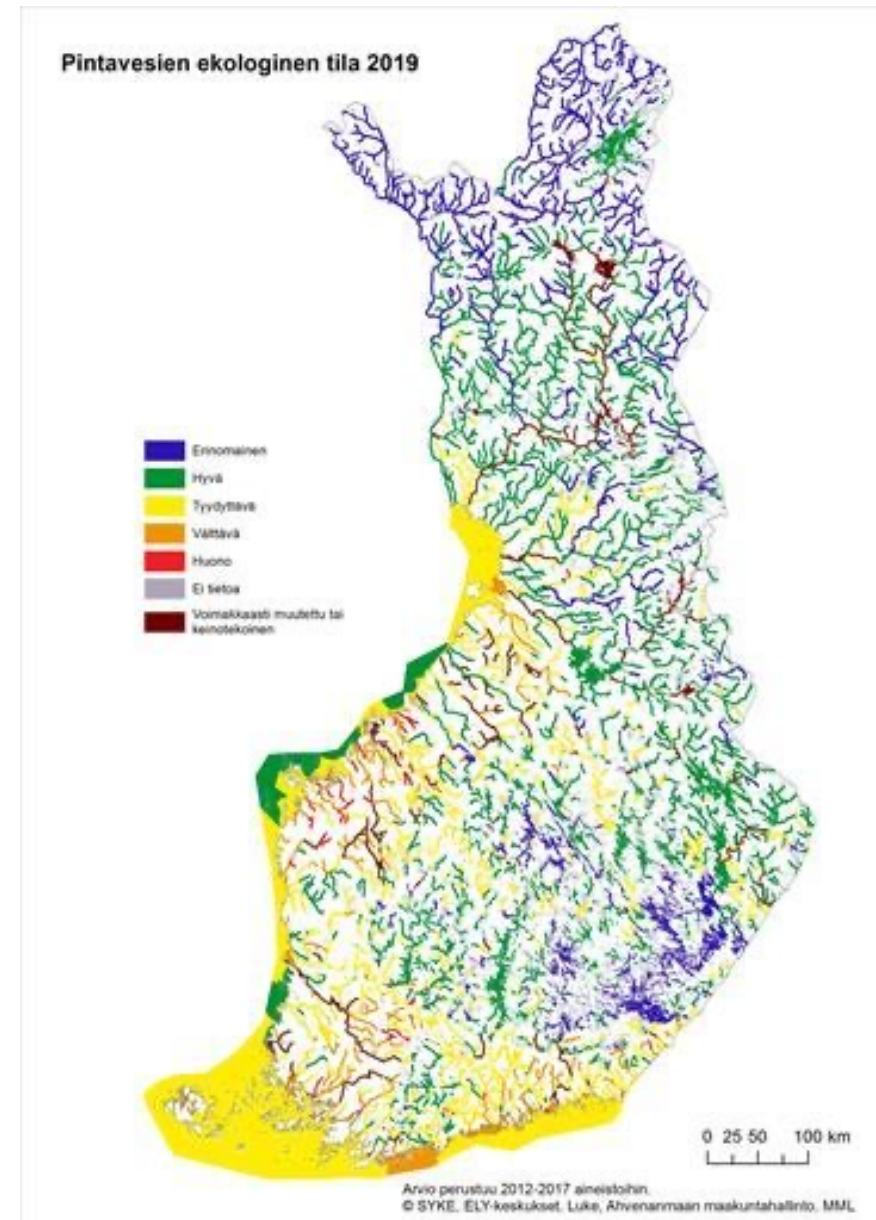
- Vesipuitedirektiivin ympäristötavoitteina ovat:
 - 1) Euroopan pinta- ja pohjavesien heikentymisen estäminen
 - 2) Vesimuodostumien hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2015 tai viimeistään 2027 mennessä
- Työkaluina alueelliset vesienhoitosuunnitelmat (7 aluetta + Ahvenanmaa) ja niihin sisältyvät toimenpideohjelmat

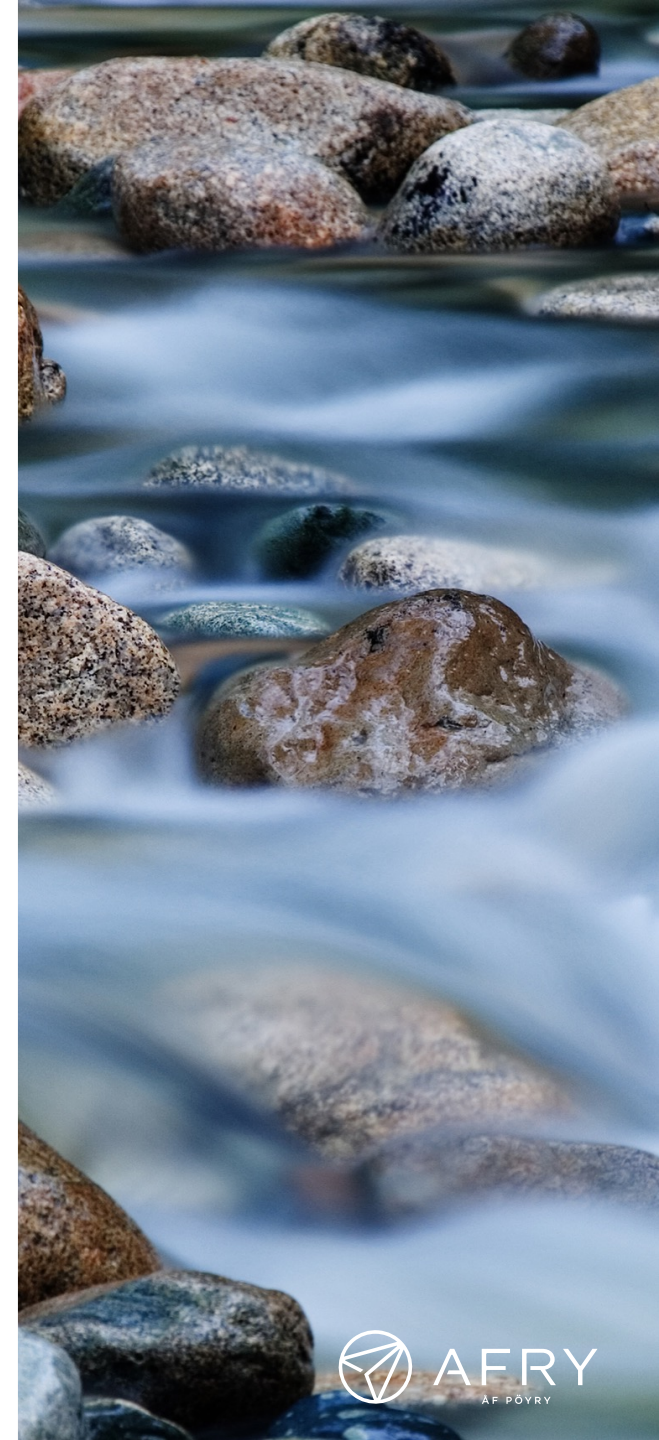
- Nykylainsäädäntö ei sellaisenaan riittävä takaamaan vesien suojelua ja tilan parantamista!
- Luvan mukaisesti toimiminen ei ole välttämättä tae vesiriskien riittävästä hallinnasta
- Yritykset voivat merkittäväällä tavalla edistää vesimuodostumien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä!

- Vesivastuutoimille on erityisesti tarve sellaisissa vesimuodostumissa, jotka ovat hyvää huonommassa tilassa -> yritysten toimipaikat: veden käyttäjät, kuormittajat jne.
- Arvoketjujen kautta huomioitava toiminta myös Suomen ulkopuolella!

Vesijalanjälkiarviot osoittavat, että jopa 50-80 prosenttia suomalaisten pinta- ja pohjavesien kokonaiskulutuksesta kohdistuu Suomen rajojen ulkopuolelle yritysten hankinta- ja arvoketjujen kautta (Sojamo ym. 2021).

- Vesipuitedirektiivin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yrityksiltä yhteistyötä julkisten toimijoiden sekä vesistöalueen muiden toimijoiden (kalatalousalueet jne.) kanssa
- Käytännössä esimerkiksi:
 - Vesivisioryhmät (Oulujokivisio, Iisalmen reitin vesivisio, Kokemäenjoen vesivisio...)
 - Osallistuminen alueellisiin vesienhoidon yhteistyöryhmiin (ELY-keskukset koordinoivat)
 - Yhteistyö alueellisten vesiensuojeluyhdistysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa

Vesistövisio on kuvaus vesistöalueen tavoiteltavasta tulevaisuudesta

Vesistövisiotyö voi tarkoittaa yrityksen osalta:

- Lupien päivittämistä
- Investointeja
- Vesistökunnostuksien toteuttamista

Toimenpiteet voivat:

- Edistää virkistys- ja elinkeinotoimintaa
- Parantaa vesien tilaa
- Parantaa luonnon monimuotoisuutta
- Kehittää vesiturvallisuutta (esim. tulvariskit)

Oulujokivisio.com

Vesienhoitosuunnitelmat ohjauskeinona

- Teollisuuden ja kaivostoiminnan vesienhoidon toimenpiteiden toteutusta edistävät ohjauskeinot pääasiassa ympäristölupamenettelyjen kautta toteutettavia, mutta myös vapaaehtoisia toimia:
- Vesivastuusitoutumusten edistäminen alueellisella tasolla (mm. Kemijoen ja Oulujoen vesistöalueen toimenpideohjelmat)
 - Vastuutahoina ELYt sekä toiminnanharjoittajat
 - Yhteistyötahoina YM, MMM, TEM, tutkimuslaitokset, järjestöt, konsultit

Vesistöjen tilan parantaminen käytännössä

- Huolelliset ennakkoarvioinnit toimintaa suunnitellessa ja luvitusvaiheessa
 - Sijainninohjaus
 - Kuormituksen vähentäminen
 - Riittävät aineistot
- Kuormituksen vähentämistoimet ja valuma-aluekunnostukset
- Toimenpiteet vesistöissä (joet, järvet, pienvedet, rannat...)
- Kalataloudelliset kunnostukset (kalatiet, purokunnostukset...)

Muita mahdollisuuksia

- Kunnostushankkeiden rahoittaminen ja sponsorointi (esim. osakaskunnat, järvensuojeluyhdistykset)
- Kompensaatiomahdollisuudet: ravinteiden poisto, suojelualueet
- Vapaaehtoiset kalaistutukset (taimenen mätirasiaistutukset)
- Tierumpujen kunnostamiset, virtapaikkojen kunnostamiset osana siltahankkeita, vieraslajien poisto, biodiversiteetin lisäämishankkeet...

Veteen liittyvät riskit ja mahdollisuudet kytkeytyvät myös biodiversiteettikysymyksiin!

EU:n Biodiversiteettistrategian tavoitteet (biodiversiteetin häviämisen pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä)

- *Jokien ennallistaminen lisätoimena VPD:n tavoitteiden saavuttamiseksi*
- *Vedenotto- ja patoamislupia tarkasteltava uudelleen ekologisen jatkumon takaamiseksi*
- *Vieraslajien poisto ja torjunta sekä leviämisen ennaltaehkäisy myös vesiluonnossa (jättipalsami, täplärapu...)*

EU:n Ennallistamislakiesitys

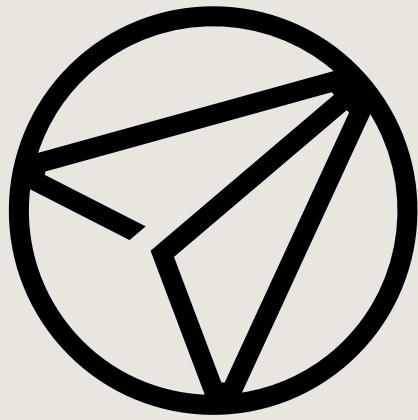
- *Itämeren ja sisävesien luontotyyppien ennallistamistarve*

Vieraslajilaki

Luonnonsuojelulain uudistus

Kiitos mielenkiinnosta!

AFRY

ÅF PÖYRY